

ძვირფასო მკითხველო

ევროპის უნივერსიტეტის სამართლის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ჟურნალს „სამართალი და მსოფლიო“

პატივი აქვს წინამდებარე გამოცემა მიუძღვნას სახელოვანი ქართველი იურისტის მინდია უგრეხელიძის 75 წლის იუბილეს.

მინდია უგრეხელიძე დაიბადა საქართველოს ულამაზეს ქალაქ ქუთაისში. მისი ბავშვობა სწორედ ქუთაისს უკავშირდება. მამა – გურამ უგრეხელიძე, ცნობილი იურისტი, ორატორი და მთარგმნელი იყო. ამიტომ მას ოჯახიდან გამოყვა სამართლის მსახურის და დიდი კაცობის მადლი.

მინდია უგრეხელიძე გახლავთ თინათინ წერეთლის მიერ დაარსებული, საყოველთაოდ აღიარებული ქართული სამართლებრივი სკოლის გამორჩეული წარმომადგენელი – უახლოესი მოსწავლე, ერთგული თანაშემწე და თაოსნობათა გამგრძელებელი. მისი ცხოვრება და მოღვაწეობა სწორედ ამ დიდი სამართალმცოდნის მიერ არის შთაგონებული, რაც მის ღვაწლს ერთი-ორად ამშვენებს და ფასს მატებს.

მინდია უგრეხელიძეს საქართველოში უკავშირდება მთელი რიგი თაოსნობანი:

- საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდგომ, იგი იყო უზენაესი სასამართლოს პირველი თავმჯდომარე (1990-1999) და მისი რეფორმატორი
- საქართველოს ევროსაბჭოში განვერიანების შემდგომ იყო პირველი ქართველი მოსამართლე ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სასამართლოში (1999-2009)
- მის სახელს უკავშირდება საქართველოში ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის პირველი გამოყენება სახელწოდებით „სახალხო სასამართლო“ ანუ „ხალხი ასამართლებს ხელისუფლებას...“ (2010). ეს იყო საქართველოს სინამდვილეში უაღრესად გაბედული ნაბიჯი და დიდი სიახლე, განსაკუთრებით, მისი

ორგანიზაცია და გაძლოლა, ამის წყალობით გამამტყუნებელი ვერდიქტი იქნა გამოტანილი ისეთ რეზონანსულ შემთხვევებზე, როგორცაა „აფრასაიძეებისა“ და „ვაზაგაშვილის“ საქმეები (2010)

- მას უკავშირდება მასშტაბური დანერგვები, როგორც ეროვნულ და ყოფილ საკავშირო სივრცეში, ისე საერთაშორისო ასპარეზზე. მათ შორის უმნიშვნელოვანესი იყო საბჭოთა კავშირის მასშტაბით ჯერ ექსპერიმენტად, ხოლო შემდეგ ოფიციალურად დაარსება ე.წ. „კოლონია დასახლებებისა დანაშაულის გაუფრთხილებლობით ჩამდენთათვის“, რასაც საფუძვლად დაედო იუბილარის მეცნიერული დასკვნები და რეკომენდაციები მისი დისერტაციიდან, რომელიც აკადემიკოს დიმიტრი უზნაძის განწყობის თეორიას ეფუძნებოდა. ეს დისერტაცია უყოყმანოდ მოიწონა ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სადისერტაციო სამეცნიერო საბჭომ 1974 წელს
- საერთაშორისო მართლმსაჯულებამ ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სასამართლოში წარმატებით გამოიყენა მიზეზობრიობის ქართული კონცეპტი (თინათინ წერეთლის ფორმულა) ცნობილ საქმეზე „ნაჩოვა და სხვ. ბულგარეთის წინააღმდეგ“ (2007), რაც მინდია უგრეხელიძის, როგორც დიდი პალატის მომხსენებელი მოსამართლის წინადადებით და ქართული გამოცდილების წყალობით საფუძვლად დაუდო მსგავსი საქმეების ანალოგიურ პრაქტიკას. ეს იყო უიშვიათესი შემთხვევა ეროვნული იდეების საერთაშორისო იურისპრუდენციაში დანერგვისა

- მინდია უგრეხელიძის თაოსნობით, ჯერ კიდევ წინარე საუკუნის 70-იან წლებში, ჩამოყალიბდა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის დღევანდელი 254-ე მუხლის რედაქცია, რომელმაც კულტურის ძეგლების დაცვა სრულიად ახალ პრინციპებზე დააფუძნა
- მისივე ინიციატივით, სისხლის სამართლის მოქმედ კოდექსს ამშვენებს მუხლი 8 მიზეზობრივი კავშირის შესახებ, რომელიც ერთადერთი შემთხვევაა ევროპაში ურთულესი პრობლემის საკანონმდებლო რეგულაციისა
- მას ეკუთვნის სისხლის სამართლის ისეთი საკანონმდებლო პრინციპი, როგორცაა „ტიპობრივი ვალენტობის პრინციპი“
- იგი გახლავთ შემოქმედი ისეთი ქმედითი კვლევითი ინსტრუმენტისა, როგორცაა რეტროსპექტიული მეთოდი
- მინდია უგრეხელიძემ შემოიტანა, ავითარებს და ნერგავს სამართლის მეცნიერების სრულიად ახალ მიმართულებებს, როგორცაა ნომოლოგია, ლეგიმერტრია და სამართლის დიმენსიოლოგია, რაც დაკავშირებულია ინტერდისციპლინურ კვლევებთან ფილოსოფიის, ლოგიკისა და მათემატიკის მიჯნაზე (გადაკვეთაზე); შემოქმედებითად აქვს მიგნებული და გამოყენებული ე.წ. „კვანტიფიკაციის მეთოდი“. მისი მიდგომა, მრავლისმომცველი და მრავლისმეტყველი, ეს არის მომავლის ხედვა, რომ მართლაც შეიძლება ყველაფერი გაიზომოს და აიწონოს სამართლით
- მის სახელს უკავშირდება „ქართულ (საბჭოთა) ენციკლოპედიაში“ ატომური სამართლის (კანონმდებლობის) ტერმინის მეცნიერული განმარტება, რომელიც უცხო ყველა სხვა უნივერსალური ენციკლოპედიისათვის
- სასწავლო პროცესის გასაუმჯობესებლად მან შემოიღო და დანერგა

ინოვაციური და პერსპექტიული პროექტები, პროგრამები და სილაბუსები.

მინდია უგრეხელიძის მეცნიერული ნაშრომები გამოქვეყნებულია 10 უცხოურ ენაზე (რუსული, ინგლისური, გერმანული, ფრანგული, ესპანური, პოლონური, იტალიური, ბერძნული და სხვა) 14 ქვეყანაში (რუსეთი, უკრაინა, გერმანია, საფრანგეთი, ვენესუელა, პოლონეთი, კანადა, შვეიცარია, იტალია, სომხეთი, აზერბაიჯანი, ყაზახეთი-ბალყარეთი და სხვა). ლექციები და გამოსვლები ჰქონდა ისეთ ქვეყნებში, როგორცაა აშშ, გერ, საფრანგეთი, ინგლისი, ისრაელი, უკრაინა, რუსეთი, სომხეთი, აზერბაიჯანი და სხვა. მისმა ნაშრომებმა დიდი წვლილი შეიტანეს სამართლის მეცნიერების განვითარებაში, შუქი მოჰფინეს მანამდე გადაუჭრელ ბევრ პრობლემას.

მინდია უგრეხელიძეს აღზრდილი ჰყავს ქართველი იურისტების მრავალი თაობა. მასზე მოწიწებით საუბრობენ სხვადასხვა ქვეყნის იურისტები, რომლებსაც ერთხელ მაინც ჰქონიათ შეხება მინდია უგრეხელიძესთან. ეს არის ადამიანი, რომელზეც შეიძლება გქონდეს სწორება, როგორც იურისტზე და როგორც ადამიანზე. მისი აღზრდილები ყოველთვის იამაყებენ, რომ მათი მასწავლებელი იყო მინდია უგრეხელიძე.

ამჟამად მინდია უგრეხელიძე იმყოფება შემოქმედებითი ნაყოფიერების პიკზე, ბოლო 10 წლის განმავლობაში ქართულ და უცხოურ ენებზე გამოაქვეყნა 20-ზე მეტი ნაშრომი; გვთავაზობს ახალ-ახალ იდეებსა და პროექტებს; იგი შეუდგა უცხოურენოვანი იურიდიული ფრაზეოლოგიის შედგენას ავტორისეული მეცნიერული განმარტების თანხლებით, რაც ქართველი იურისტებისათვის მეტად მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ასეთი ლექსიკონი ქართულ სინამდვილეში არ არსებობს.

მინდია უგრეხელიძის მოღვაწეობის დანარჩენ მნიშვნელოვან ასპექტებს, სამეცნიერო ნაშრომებს, გამონათქვამებს და სხვა მასალას მკითხველი ჩვენი ჟურნალის წინამდებარე ნომრის მეშვეობით გაეცნობა.

საიუბილეო საინიციატივო ჯგუფი

75

ნათუნე ნუგუაძე 75 წლისაა

ფოტო: ევროპის საბჭოს არქივიდან